Living Lab KLEINE NETE
Overleg LANDBOUWERS

18 juni 2026 – 19u30 - 23u
Den Thijs-Sas 9 – Gebeunt 1, 2440 Geel

VERSLAG

Aanwezigheden

Coördinatieteam

- Voorzitter
  - Ward Kennes
- Strategisch Project Kleine Nete
  - Jef De Schutter
- VLM - Wetlanders
  - Els Remans
  - Wim Vandenrijt
  - Juul Adriaens (procesbegeleider)
  - Nathalie Kindt (landbouwexpert)
  - Ann Druyts (bedrijfsplanner BO)
- INBO – Pathchanges
  - Francis Turkelboom

Landbouwers

11 bedrijven vertegenwoordigd door 15 deelnemers

- Bram Verreydt
- Stefan en Cyriel Puts
- Jan Willems
- Guy Cools
- Gebroeders Cools - Guy en Gert
- Kris Vandeperre en Luc Van Laer
- Koen en Niels Van Eyck
- Eric Smets
- Sylveer Noyens
- Dirk Verhaegen
- Jonas Peeters

Kerngroep

- Pieter Janssens (KUL)
- Thomas Van Gorp (Thomas More)
- Steven Heyde (HOGent)
- Joke Maes (RLKGN)
- Jan Staes (UA)
- Marc Florus (VMM/taskforce)

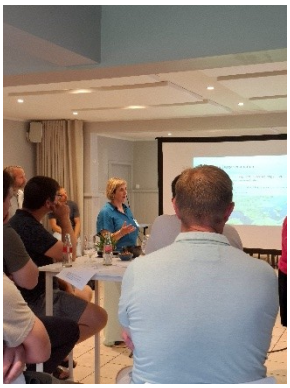
Doelstellingen

- Kennismaking tussen landbouwers, coördinatieteam en (deel van) kerngroep
- Vertrouwen en betrokkenheid creëren / overtuigen om initiatief te nemen
- Polsen naar verwachtingen landbouwers
    - Kennis/ geld/ tijd/ grond/ partners/ financiële zekerheid/ inspiratie?
- Definiëren concrete projectvoorstellen

Verslag

- Verwelkoming door voorzitter ***Ward Kennes***– synergieën tussen landbouwers en kerngroep
- hydrologisch herstelproject adhv film
- Strategisch Project / opstart Living Lab / Lokale Blue Deal coalitie - samenwerking met landbouwers door ***Jef De Schutter***
- Rondje vd tafel aanwezige landbouwers (voorstelling / expertise / verwachtingen) van living lab:

In de uitnodiging kregen de landbouwers een aantal vragen waar ze al eens over konden nadenken en hoe zij de invulling van een Living Lab zien.

- Willen jullie experimenteren met nieuwe of natte teelten? Denk je aan innovatie?
- Hecht je belang aan biodiversiteit, bodem of bv weidevogels?
- Verken je graag nieuwe afzetmarkten of verdienmodellen?
- Staat water centraal op jouw bedrijf?

Bij aankomst kregen de landbouwers een kennismakingsfiche om in de loop van de avond in te vullen:

- Wat ben ik en wat zoek ik?
- Wat heb ik nodig?
- Welke vragen heb ik?
- Wat kan ik bieden?

<u>Uit het rondje van de landbouwers kwamen volgende aandachtspunten:</u>

- *<u>Onzekerheid voor de toekomst:</u>*

Is er nog toekomst voor de huidige landbouw en de jonge generatie? Geef de landbouwers een duidelijke toekomstvisie. Is de combinatie natte natuur en landbouw mogelijk? Moeten we nog investeren in grond? Wat is er nog mogelijk? Wanneer worden de percelen vernat en wordt de grondwaterstand verhoogd? Wat is het toekomstperspectief: gronden verder weg zoeken of kunnen we nog lokaal blijven boeren?

Er zijn landbouwers die verspreid over de hele vallei van de Kleine Nete en tegen de Wamp percelen bewerken.

- *<u>Communicatie:</u>*

Een concrete, juiste communicatie wordt verwacht.
Duidelijke communicatie over het hydrologisch herstelproject: wat, wanneer, waar.
Willen we dit laten lukken: dan moeten we eerlijk zijn en communiceren!

- *<u>Impact hydrologisch herstel op landbouw:</u>*

Het is voor de landbouwers duidelijk dat het hydrologisch herstelproject er zal komen. De toekomst voor landbouw zal afhangen van waar, wanneer en hoe nat het juist zal worden. Zolang daar geen duidelijkheid over is, blijft de toekomst heel onzeker.
Project komt op hen af: hoe groot gaat het gebied zijn waar de impact op gaat komen?
Tot waar zal de impact van de vernatting komen? Welke percelen blijven bewerkbaar en wordt hogerop bv langs de Larumse loop ook vernat?

- *<u>Deelname Living Lab:</u>*

De meeste landbouwers vinden het moeilijk om voorstellen binnen het Living lab te doen zolang de impact op landbouw en de juiste toekomstige grondwatertafels nog niet gekend zijn.
Hun aanwezigheid bevestigt wel de mogelijke interesse tot samenwerking.
Er wordt van de landbouwers een engagement gevraagd voor een aantal jaren: dan moet er ook duidelijkheid komen over:

  - Wat zijn de randvoorwaarden binnen het Living Lab?
  - Wat kan er met de gronden in de polder nog wel of niet gebeuren?

- <u>Andere teelten:</u>

Melkveehouders zijn het telen van gras en mais gewoon, zijn er nog andere teelten interessant?
Wat zijn rendabele teelten in nattere gebieden? Welke teelten zijn rendabel zonder bemesting?
Kunnen we natte teelten telen op publieke gronden?
Extensief hooiland? Rijst? In welke richting kan er gedacht worden?

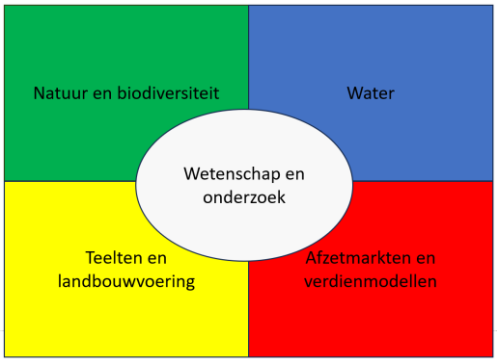
- <u>Verdienmodellen, vergoedingen:</u>

Landbouwers hebben interesse in een overzicht dat toont welke vergoedingen er bestaan binnen landbouw.
Wordt er een vergoedingensysteem uitgewerkt?

- <u>Publieke gronden:</u>

Een aantal landbouwers willen publieke gronden beheren.

Na dit rondje geeft ***Els Remans*** een overzicht van het huidig flankerend beleid en de inzet van publieke gronden.
Francis Turkelboom geeft een korte toelichting over PathChange.
Jef De Schutter geeft een overzicht van de output van het kerngroepoverleg van 12 mei.

Na een korte pauze worden via thematafels speed-dates georganiseerd tussen landbouwers en leden van de kerngroep. De opzet is dat landbouwers gericht minstens twee thematafels bezoeken waar onder andere de ideeën en activiteiten van de kerngroep toegelicht worden.

- *Natuurbeheer/ biodiversiteit: Wim Vandenrijt, Ann Druyts en Joke Maes*
- *Water: Els Remans, Jan Staes en Marc Florus*
- *Teelten/ Landbouwvoering: Nathalie Kindt en Thomas Van Gorp*
- *Afzetmarkten/ Verdienmodellen: Jef De Schutter, Steven Heyde en Pieter Janssens*

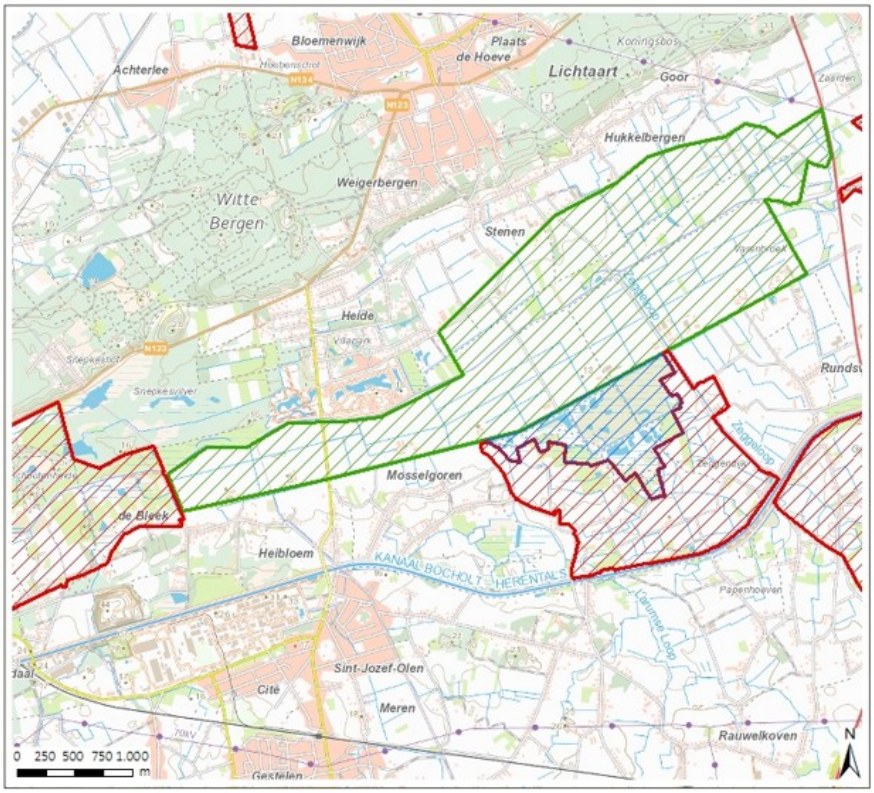

THEMA
Natuurbeheer & biodiversiteit

- Begrazing
- Agro-milieumaatregelen
- Natuurbeheer
- Beheerovereenkomsten
- Soortenbescherming
- Groen-blauwe verbindingen
- …

1. Landbouwers kunnen bijdragen aan biodiversiteit door inzet agromilieumaatregelen, natuurgericht beheer publieke gronden, begrazing natuurgebieden, …
   Binnen het gebied zijn een aantal zones afgebakend waar beheerovereenkomsten met landbouwers mogelijk zijn en een meerwaarde zijn bv voor weidevogelbeheer en het bufferen van kwetsbare elementen zoals houtkanten, bosjes, … Ook combinatie van beheerovereenkomsten met de 3/5 meter beschermzones waterlopen zijn mogelijk. Buiten de afgebakende zones kunnen via de verzamelaanvraag ecoregelingen toegepast worden. De bedrijfsplanner kan rekening houdend met de specifieke bedrijfscontext bekijken wat de concrete mogelijkheden zijn van landbouwers op het bedrijf en/of inzet voor (natuurgericht) beheer van publieke gronden, begrazing natuurgebieden,

Legende
- Beheergebied_bruine_kiekendief_GLBna2022
- Beheergebied_bufferen_en_verbinden_GLBna2022
- Beheergebied_weidefauna_GLBna2022

2. De duur van een beheerovereenkomst is 5 jaar. Aangezien landbouwers een onzekerheid hebben over hun eigendom/pacht van hun percelen, is er een terughoudendheid voor het afsluiten van

een beheerovereenkomst. Eerst voldoende garanties krijgen vooraleer men wil overgaan naar beheerovereenkomsten. Ook is er ongerustheid over de lange termijn gevolgen van het toepassen van BO op landbouwgronden.

3. Is het financieel voordeliger voor akkerbouwers om een deel van het perceel in beheerovereenkomsten te steken? Hangt sterk af van de situatie op het bedrijf, zoals teeltkeuze, opbrengsten, mestafzet, kosten, grondkwaliteit en de vergoeding van de beheersovereenkomst. Deze economische vergelijking kan altijd samen met de landbouwer bekeken of berekend worden.

THEMA
Teelten & landbouwvoering

- Proefboerderij paludicultuur
- Pilot natte teelten
- Biobased materials
- Begrazing
- Koolstofopslag
- ...

1. Hoe zien jullie het onderhoud van al deze publieke gronden? Gaat dit via een openbare aanbesteding of hebben de lokale landbouwers daar een zeg in?
2. Er komt een gesprek op gang over de andere teelten: welke teelten zijn dit dan? Thomas bevestigt dat hier nog niet veel rendabele voorbeelden zijn, maar miscanthus is wel een goed voorbeeld. Hier is alvast één landbouwer in geïnteresseerd. Ook hennep geeft goede resultaten. Daarop komt de vraag of de overheid niet een soort van ‘gewaarborgd inkomen’ kan geven om het risico van deze piloot-natte teelten te dekken. De discussie rond contractteelt (ook niet altijd vanzelfsprekend) en de risico’s en prijsschommeling bij akkerbouw geeft verschillende meningen rond dit idee.
3. Machines om natte teelten te oogsten: daar zien ze minder problemen mee, dat is op te lossen en rendabel voor deze oppervlakte.
4. De melkveehouders zijn stellig: zij kunnen geen rendabele teelt zetten zonder bemesting. Op de vraag of dit zou kunnen met enkel dierlijke mest is de teneur al anders: dit biedt mogelijkheden. Jammer genoeg zien ze nu al stalmest verdwijnen uit het gebied en drijfmest van buiten Geel op de gronden komen, dit zou ook beter kunnen.
5. Conclusie: de landbouwers blijven wat ‘op hun honger’ zitten. Ze vragen duidelijke randvoorwaarden en denken dat subsidies in het begin nodig zullen zijn.

THEMA
Water

- Hemelwaterplan op bedrijfsniveau
- Infiltratie en drainage
- Waterbuffering
- Waterzuivering
- Blue Deal
- ...

1. Communicatie: Er is vooral nood aan informatie en duidelijkheid over de impact van de vernatting op landbouw en bedrijfszetels.

2. Waterkwaliteit: rioleringsproject stad Geel is cruciaal

3. Hemelwaterplan Larumse Loop: voor het volledige afstroomgebied wordt een hemelwaterplan opgemaakt met aandacht voor water vasthouden, infiltratie, ruimte voor water, bewerkbare landbouwpercelen.
   Peilgestuurde drainage van huiskavels bekijken.

THEMA
Afzetmarkten & verdienmodellen

- Reststromen natuurbeheer
- Biobased materials
- Bagrazing
- Carbon credits
- ...

1. Begrazing (no fence): met welk vee kan dit? Runderen, of ook schapen, geiten, waterbuffels? Hoe kunnen landbouwers hier een verdienmodel aan koppelen? Waar subsidie of financiering?
2. Welke machines kunnen ingezet worden op natte gronden?
3. Carbon credits: komen graskruidenmengsels hiervoor in aanmerking? Wanneer gebeurt de nulmeting? Wat brengen carbon credits op?
4. Hoogwaardige vezelcomposieten: kan uit reststromen, is er een landbouwer die hierover wil nadenken? -> lijkt te onzeker voor aanwezige landbouwers, groot risico
   Mogelijke teelten: lisdodde, lupine, brandnetel – maar afzet en opbrengst onduidelijk
   Aandachtspunten: kleinere volumes geven hoogwaardige producten

De ideeën worden plenair overlopen.

Vervolgtraject:

- Jef, Wim en Els filteren de ideeën tot enkele pilootprojecten om op te starten.
    1. Project biodiversteit op landbouwpercelen – carbon farming
    2. Project rond Nieuwe / andere teelten / paludicultuur
    3. Beheer / inrichting polder als weidevogel-wulp gebied
    4. Hemelwater en infiltratie Larumse Loop
    5. Beheer en afzet natuurgebieden
    6. Communicatie, kennisopbouw, onderzoek

- De komende maanden worden de landbouwers verder bevraagd en samen met de nodige experten en kerngroepleden worden fiches vd pilootprojecten uitgeschreven.
- In het najaar is er een klankbordgroep waarop alle betrokken landbouwers worden uitgenodigd en de projectfiches worden besproken en gevalideerd.
- Opstart eerste projecten Living Lab: 2027

- *De landbouwers worden uitgenodigd om bij de minste vragen, de werkgroep te contacteren*
- *De landbouwers krijgen in navolging van deze avond nog een overzicht van 'wie is wie'*